

ständen eine Brandsuren aufweisende goldene Trinkschale hunnische Provenienz gefunden worden. Die mit archaischen griechischen Lettern geschriebene, guterhaltene Inschrift der Trinkschale enthält in altkartwelischer Sprachform folgenden Text: „Du - für dich - ihm - ruft folgt *Glab*“ („Wels“), d. h. „Du nennst ihn, wie folgt, *Glab*“. Demnach gehörte ein Teil der Hunnen des europäischen Hunnenreiches zu dem kartwelischen Zweig der kaukasischen Völkergruppe und diese Hunnen sind offenbar mit jenen Hunnen identisch, die seit dem ersten Jh. nach Chr. unter diesem Namen in occidentalischen Quellen öfter erwähnt werden. Die Gleichsetzung der Hunnen des europäischen Hunnenreiches Attilas mit den asiatischen *hiungnu* beruhte einzig und allein auf der Homonymie, sie widerspricht jedoch auch chronologischen Tatsachen.

Gabonaraktározás Monor környékén.

A monori *téglaházi pincék* dülőjében lévő *agyagás* falának csákányozása közben minden évben kerül elő egy-két köcsögalakú fekete humusztömb a sárga löszpartból, melyeket a nép betömött, régi búzásvermeknek tart. — E vermek használatára és általában a régi gabonaraktározásra vonatkozólag *Monor, Vasad, Gomba, Uri, Bénye* legöregebb embereitől sikerült összeszednem a következőket:

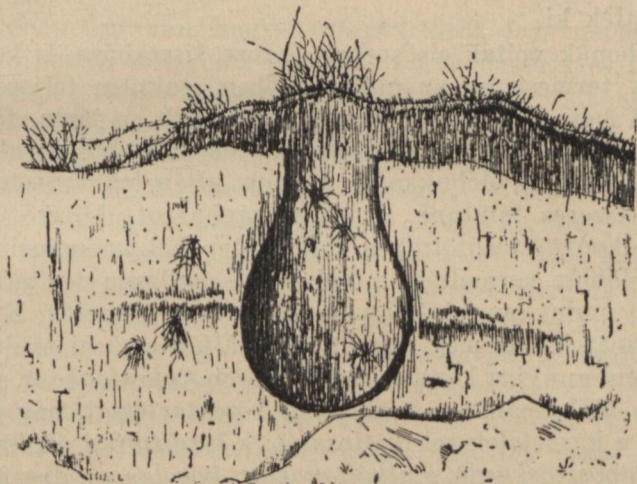
Alakjukat tekintve kétféle vermet különböztettek meg: *gömbölyüvermet* és *sírvermet*.

A *sírverem* a falut körülvevő homokos talajú *szűrűskertekben* volt a *szűrű* mellett. Hasonló a *sírgödörhöz*: Használat előtt zsúpszalmával kibélelték, esetleg *rongyypokrócot* is terítették a szalmára, ha nem akarták kiszedés után a gabonát sokat szeleltetni. A verembe öntött gabonára ismét szalmát terítették jó vastagon és rája nem földet, hanem hatalmas szalma, szénakazlat raktak, ami azután eltartott tavaszik — a búza fölszedéséig, (Búzának nevezik itt a rozsot és kétszerest is.)

Gömbölyüvermet agyagos földbe, hol nem fenyegetett a beomlás veszélye, a *szűrűn*, *szűrű* mellett, vagy a kerten kívül nem messze a *kutyafa* (licéum) *kerítéstől* ástak.

Bényén (tót falu), hol *szűrűskertje* csak egy-két módosabb gazdának és az uraságnak volt, a vermeket szórványosan az udvarokban és ház előtt, a gyalogjáró mellett, nagyobb részét azonban a birgejáráson találjuk. — A szomszédos Gomba *szűrűskertekkel* övezett régi magyartelepülés, s hogy itt mégsem a kertekben, hanem mindig a házak előtt vermelték a gabonát, annak egyszerűbb magyarázata az, hogy a környéken Gomba népe tisztelte legkevésbé a magántulajdont.

A vermeket nyomtatás idején ásták. Néhány napi száradás után kiégették szalmával, helyesebben kifüstölték, nagy tüzet u. i. nem volt tanácsos rakni a veremben, mert az agyagfalakat megrepesztette volna. Füstölés után a vermeket kicsutakolták a koromtól és a füstszag eltávolozása után töltötték bele a búzát. Ezt a füstölést minden évben megismételték a gabona elvermelése előtt. A gömbölyűvermekben, Monoron nem vetettek szalmaágyat a búzának. Gomba, Űri, Bénye falukban ellenben a gödör falához szilfacsatlással vékonyan zsúpszalmát borítottak. — A verem száját szalmadugóval elzárták és föléje kis dombot raktak, hogy az esővíz elfolyjon s megjelöljék a helyet, hol a búzát elvermelték.

A vermek nagysága különböző volt. Szépapám, vezekényi Bokross István (a faluban, csak sérelmes Bukros néven ismerik a familiát) gazdasági naplójában több ilyen feljegyzést találtam: „1830-ba eltöltöttem Vasadon 200 Véka rosot tavaji van egy verembe 150 Véka idehaza tisztabúza egy verembe 22 sák a kerbe egy verembe 30 sák zab“. Az ábrán látható verem magassága 3-30 m., öble 1-90 m., szája 90 cm. széles. A nyílást különben olyan szűkre vették, amilyenre csak lehetett. Általában a csípőre tett kezek szélessége volt a rendes méret. A verem száját elsősorban a tolvajok — veremásók — munkájának a megnehezítésére szabták ilyen szűkre. — A búza fölszedésekor egy ember lebújt a gödörbe és bográccsal adogatta ki az életet.

Veremben raktározta el termésének fölöslegét a gazda, sőt még az uraság is, — mivel csúrt a környéken nem építettek. — A háznál csak annyit tartottak, amennyi tavaszig elég volt. Télen u. i. vermet nem bontottak. Raktár volt a háznál a kamrának erre a célra elrekesztett része. Ide állígtatták ászokra szép sorjában a zsákokat. Ahol szűkiben voltak a zsáknak, ott egyszerűen földre öntötték a búzát. Máshol a padlásra öntötték fel garmadába és csak annyit szedtek zsákba, amennyit örletni akartak. Módos helyen, hol a cselédek búzajárandóságát is a gazda kezelte, külön kamrája volt a gabonának. Ezt deszkafallal kétfelé osztották. Az elkerített helynek *hombár* volt a neve. Ide öntögették a búzát, s a szükséges mennyiséget a deszkafalon különböző magasságban elhelyezett kis csapóajtókon eresztgették ki.

Gabonák voltak elsősorban a rozs, tisztabúza és kétszeres, melynek termesztése az utóbbi időben csaknem teljesen megszűnt. A hetvenes években még leginkább ez járta, főleg kenyérnek használták, de a szegényebbnek a tésztahoz való is ebből került ki. Az előbukkanó vermek alján legtöbbször szénné égett kétszeres találunk. A szabadságharcot követő inséges években kenyeret sütöttek a zabból, árpából és kukoricából is. A két előbit vermelték, a kukoricát padláson terítették szét csak úgy, mint napjainkban. A górért nem ismerték. Különben a kukoricát itt-ott még mindig használják emberi táplálkozássra, de nem annyira kenyér, mint inkább *kukoricakása*, *göldin*, *görhöny* alakjában. — A gabonák közé tartozott még a köles, melyből a kásaételek sok változatát: a *fordítottkását*, *krumpliskását*, *káposztáskását*, *matkóitakartot*, *kásalevest*, disznóölésnél hurkát, *tejbekását* stb. készítették. A kölest háznál tartották, nem vermelték. Még itt is nagyon kellett rá vigyázni, többször meg kellett forgatni, különösen a hántolt magot, a kását, mert könnyen dohosodott (keseredett).

A gabonataratásnak e régi módjával ma már csak elvétve találkozunk. Bényén, mintegy tíz esztendeje tömték be az utolsó vermet, de ebben már csak takarmányzabot tartottak. Másfelé már a 80-as évek elején megszűnik a vermelés. Manapság a gabonafölösleget a megnagyobbított kamara, vagy inkább a gabonakereskedő magtára fogadja be.

Borzsák Endre.

(*Deutscher Auszug*). In einigen Gemeinden des Pester Komitates waren früher mit Stroh oder Erde bedeckte, birnförmige, ausgebrannte Getreidegruben im Gebrauch.